

Repertoar numismatic. Datorită puținelor săpături arheologice, cele mai multe dovezi privind locuirea Maramureșului în antichitate sunt reprezentate de monedele descoperite aici, monede care au fost produse la fața locului sau au ajuns în regiune prin intermediul schimburilor comerciale. Lista de mai jos cuprinde o parte a descoperirilor numismatice efectuate în Maramureșul ultimului secol și jumătate.

Monede grecești:

-Rozavlea: tetradrahmă thassiană. Monedele de acest tip au ajuns în Maramureș și în nordul Transilvaniei prin secolele II-I a.Cr.

Monede celtice:

-Maramureș: loc neprecizat, piese celtice „scyphate” din aur (cu o față concavă și alta convexă, dând impresia unor mici cupe), descoperite probabil pe valea Tisei, într-un sit cu influențe celtice (Malaja Kopania, Crăciunești, Slatina sau Rusche Pole, locuri unde se spune că ar fi fost descoperite monede din aur).

-Sighet: 5 monede de tipul Ramna B grupa D, dintre care două divizionare, având pe avers un cap uman, iar pe revers un călăreț (respectiv o pasăre, la piesele divizionare). Provin din tezaurul dacic (vezi mai jos).

Monede dacice și celto-dacice:

-Maramureș: loc neprecizat, monedă celto-dacică de tipul Filip II.

-Teceu Mic: număr neprecizat de piese celto-dacice „scyphate”.

-Rozavlea: monedă celto-dacică de tipul Filip II „cu tăietură” (anii 250-150 a.Cr.). N-ar fi exclus ca la Rozavlea să fie vorba despre un tezaur, din care să fi făcut parte această piesă și tetradrahma tassiană amintită mai sus.

-Ieud: monedă (posibil mai multe?) celto-dacică de tip „scyphate”.

-Sighet: La „moara Iunțad” (sau „Juncad”) din apropierea orașului a fost descoperit un problematic tezaur care conținea probabil 21 de piese celto-dacice de tipul Filip II, publicat în anul 1900 și păstrat la Kunsthistorisches Museum din Viena în colecțiile W-G (19 piese), Dessewfy (1 piesă) și Förrer (1 piesă). Parte a acestor piese (nu toate au făcut parte din tezaur, unele fiind descoperiri izolate) sunt de următoarele tipuri:

A) monede celtice de tipul Ramna B, provenite din vestul Daciei, Pannonia sau Slovacia de azi (vezi mai sus).

B) piese celto-dacice de tipul Sighet A („cu roată”). Au fost identificate patru piese, fiecare în câte o variantă diferită (dintre care două sunt subdiviziuni), trei dintre acestea aflându-se la Viena. Este vorba despre copii ale tetradrahmelor grecești (cap de om pe avers, călăreț pe revers, în greutate de 12-15 grame), care au fost emise prin anii 250-200 a.Cr. Piese de tipul Sighet au fost identificate și în apropiere de Cracovia-Polonia.

C) Piese celto-dacice de tipul tip Sighet B („fără roată”), confecționate tot din argint și imitând deasemenea tetradrahmele grecești, tot în patru variante diferite. Au fost datate pe la anul 200 a.Cr.

D) O monedă dacică de tipul Crișeni-Berchieș faza A, emisă în zona Clujului.

E) O monedă dacică de tipul Dumbrăveni faza A, specifică sudului Moldovei, emisă la circa 150 a.Cr. și aflată la Magyar Nemzeti Múzeum din Budapesta, despre care se spune că ar proveni de la Sighet. Alte două piese de același tip (una fiind declarată imitație), sau poate chiar aceeași piesă, sunt menționate în diferite lucrări de specialitate ca fiind descoperite la Sighet.

F. Trei monede „barbare” descoperite probabil la Sighet și al căror tip este necunoscut. Dintre acestea, două piese se păstrează la Viena și una la Budapesta.

Monede romane:

-Moisei: tezaur găsit într-o ulcică, din care se cunosc doar cinci denari de argint datați între anii 90-77 a.Cr. Conform datelor noastre, la Moisei au mai fost descoperite monede romane, care sunt păstrate într-o colecție particulară.

-Teceu Mic: câte un denar de la împărații Vespasian, Hadrian, Faustina, Marc Aurelius și doi denari de la Traian (conform „Arhivei Pârvan”). N-ar fi exclus ca aceste piese să fi făcut parte din marele tezaur de la Teceu Mare (așezare aflată pe malul opus, ucrainean, al Tisei), care a conținut cel puțin 1.102 de denari imperiali emiși în anii 69-193 d.Cr.

-Petrova: „în grădina lui Ion Gyengye” a fost descoperită o monedă de bronz de la Traian (98-117 d.Cr.) și un vârf de săgeată, descoperite probabil într-un mormânt.

-Ieud: piesă romană descoperită la Fața Trunchiului emisă de Traian (anii 103-112), alături de încă un denar de la același împărat descoperit într-un loc neprecizat.

-Călinești: denar suberat emis de Antoninus Pius (138-161).

-Giulești: monedă de argint de la Commodus (186-189).

-Tisa: în grădina preotului satului, a fost descoperită o monedă hibrid din perioada împăraților Septimius Severus-Caracalla (emisă imediat după anul 211).

-Sighet: pe strada Traian a fost descoperită o piesă de la Hadrianus (117-138). Într-un loc neprecizat de pe raza orașului a fost găsit un denar de la Antoninus Pius sau Marcus Aurelius. În „locul Tean” (la piciorul Podului Istoric de peste Tisa) au fost descoperiți șase denari imperiali de la Marcus Aurelius (160-180 d.Cr.). La vărsarea Tepliței în Tisa, a fost recuperat în anul 2000 un denar de la Commodus (180-192). Pe Dealul Dobăieș a fost descoperită o piesă de bronz (după alte date-din argint) de la Constantin cel Mare (anii 329-330) și, pare-se, încă o monedă romană.

-Maramureș: în locuri neprecizate (printre acestea este posibil să se afle Vadu Izei, Crăciunești, Sarasău, Coștiui etc.) au fost descoperite 200 de monede romane din argint, majoritatea fiind imperiale și datate în secolele I-III. Semnale recente vorbesc despre sute de monede romane descoperite nu demult în mai multe puncte de pe valea Vișeuului.

Monede romane au fost descoperite la nord de Tisa (în afara tezaurului de la Teceu Mare, vezi mai sus) la Nankovo (1.000 de denari de argint), Brestovo (25 de monede de aur), Rusche Pole (câteva zeci de piese păstrate în colecția muzeală din Grușevo-Peri) sau Gaidoshi.

În loc de concluzii

În secolele III a. Cr. – IV-d.Cr., teritoriul Maramureșului a fost locuit de diferite comunități de origini celtice, dacice și germanice, atrase aici de rezervele de sare, aur și argint, dar și de luncile mănoase ale râurilor ce brăzdează regiunea, care au lăsat ca mărturie a trecerii lor pe aceste meleaguri, o serie de așezări situate pe ambele maluri ale Tisei (davele de la Malaja Kopanja și Slatina de pe malul drept, ori așezările civile de la Oncești și Călinești), precum și o serie de depozite și piese monetare descoperite fortuit în întreaga regiune. Se remarcă în acest ultim sens monedele celto-dacice de tip Sighet, și marile tezaure romane de la Teceu și Nankovo. Pe baza materialului numismatic, putem afirma că în mod aproape cert că la Sighet, Ieud și Rozavlea (posibil și la Petrova, Moisei, Giulești, Tisa, Sarasău, Crăciunești și Vadu Izei) au existat așezări dacice sau celto-dacice, ce urmează a fi descoperite în viitor.

Din nefericire, dacă în Maramureșul nordic, în Ucraina de azi, cercetările arheologice au luat amploare după 1993, ducând la descoperiri remarcabile, în Maramureșul românesc singurele săpături au avut loc înainte de 1989.

Totuși, pe baza probelor existente, putem afirma cu certitudine că Maramureșul a fost locuit intens în antichitate.

Autor: Teofil Ivanciuc

Puteti citi [AICI](#) prima parte a articolului, [AICI](#) partea a doua, iar [AICI](#) partea a treia a articolului.

